



Gala Dalí

Carmen Domingo

Gala teď už není jen múzou. Není jen ženou.
Z Galy se konečně stal román.

Carmen Domingo
GALA DALÍ

Carmen Domingo

GALA DALÍ

Přeložila

Jana Suchánková



Gala-Dalí © by Carmen Domingo, 2016
By Agreement with Pontas Literary & Film Agency.

Translation © Jana Suchánková, 2017
Czech Edition © Metafora, 2017

All rights reserved

ISBN 978-80-7359-613-2 (pdf)

*Pro Nacha Baróna,
protože bez něj, jeho tarotu
a jeho trpělivosti by tento román
nebyl takový, jaký je.*

BLÁZEN

PŘEDE MNOU LEŽÍ TISÍCE CEST

Zámek Púbol, 1980

Děti jsou někdy otravné. Není třeba je mít nablízku. Dokonce si přejete, abyste je nikdy nezplodili. Proč? Bůh ví. Prostě se to stává. Některé pocity přijdou, aniž si to uvědomíte, nedá se jim zabránit. A pak, jako by se nikdy ani neobjevily, zmizí z mysli na mnoho let. Vymažete je ze vzpomínek. Všechny do jednoho. Chodíte mezi lidmi. Cestujete. Váš život pokračuje bez nich. Pijete z poháru života plnými doušky, řídíte se jen svými instinkty, touhami. Až najednou, zničehonic, poté, co vás ty myšlenky nepřepadly už celá léta, přijde někdo, kdo vám připomene, že jste kdysi bývala matkou a že jste mívala dceru, a vy vykřiknete:

„Nechci ji tady na svém zámku! Nechci ji ani vidět!“

Naučila jsem se od této vzpomínky utíkat. Dokonce jsem uvěřila, že ta dívka vlastně nikdy ani neexistovala. A žila jsem šťastně po mnoho let. Je snad tak těžké pochopit, že jsem se rozhodla žít po svém? Že jsem si chtěla užívat, žít vlastní život, mezi lidmi i stranou od ostatních, a plnit si své sny? Prožít své touhy? Že jsem si nikdy nepřála být matkou? Postupem času mi bylo čím dál jasnější, že nepotřebuju slyšet nařikání své dcery, k níž jsem nikdy necítila mateřskou lásku, ani v den, kdy se narodila. S přibývajícímí léty jsem také pochopila, že nepotřebuju společnost dekadentního staříka, který si bez mého svolení už pomalu netroufl ani vyjít z domu a s věkem si osvojil snad všechny stařecké nectnosti, a vlastně už se mnou nemá nic společného.

Intimita a důvěrná znalost druhého zabýjejí vášeň. Plamen lásky se musí rozfoukávat něčím novým, neočekávaným, překvapivým, nepředvídaným a já chtěla pokračovat právě v takovém životě, nemyslet na minulost. Proto jsem se přestěhovala sem, na zámek Púbol. Vzpomínám, jak jsem se v jednom z posledních roz-

hovorů svěřila se svými pocity nějakému novináři. Není to zase tak dávno. Odmítla jsem tehdy mluvit o Salvadorovi, chtěla jsem mluvit jen o svých milostných dobrodružstvích daleko za oceánem. Jenže ten novinář se mě vytrvale ptal jen na něj.

„Jaký byl malíř?“

„Byl to génius?“

„Jaký byl jako muž?“

Proč by mě měl zajímat nějaký pomatený, nemohoucí stařík? Jak bych mohla tušit, co právě v tu chvíli dělá? Představovala jsem si ho, jak sedí doma, obklopený několika holobrádky odhodlanými udělat cokoli, jen aby získali pozornost člověka, který je stále přesvědčený o své genialitě. Nebo jak stojí před tuctem bílých pláten, která se chystá podepsat, a vůbec ho nezajímá, kdo a co na ně o pár týdnů později namaluje. Nemá o čem mluvit, ve skutečnosti nikdy neměl co říct. Jediný, kdo měl světu co říct, jsem byla já, i když jsem to vždycky dělala ústy někoho jiného. Vždycky jsem se držela v pozadí. Skutečně zajímavé je to, co jsem si myslela já, co jsem dělala já nebo co jsem pomáhala vytvořit. Kolik času musí uběhnout, aby byla role múzy ceněna víc než role samotného génia? Co ještě budu muset udělat? Upřeně jsem se na toho novináře zadívala, pousmála se a naznačila, že mu odpovím, ale že o tom potřebuju chvíli přemýšlet. Tenkrát jsem ještě uměla přilákat pozornost tisku i mužů. Proč taky ne. Každého přece zajímají erotické fantazie zralé ženy, která se stále může chlubit tělem lepším než většina mladých dívek, a navíc se za to nestydí. Věděla jsem, že muže přitahuju jako magnet, a dělalo mi to radost. Všechno jsem to tomu pisálkovi povyprávěla, nevynechala jsem jediný detail, ale on mi nevěřil, takovou odpověď nečekal. Podíval se na mě jako na starou dámu s bujnou fantazií a nakonec o našem rozhovoru nenapsal ani řádku.

Od té doby, kdykoliv mi zavolají kvůli rozhovoru, odmítám je. Nebudu nikoho o ničem přesvědčovat. Uběhla spousta času. Jsou dny, kdy si ani já nedovedu vybavit všechny erotické fantazie, které jsem kdysi tolikrát uskutečnila v praxi. Už si ani neuzpomeňu na všechny ty muže, s nimiž jsem je prožívala. Ale když zavřu oči, ještě dnes cítím každický dotek, každý ukradený polibek, vidím před očima hodiny milování na všechny způsoby, jež mi má představitost tenkrát dovolila, podvečery strávené se Salvadorem, kdy mu vyprávím o milostných pozicích, které jsem vyzkoušela s jinými muži a na které si on se mnou nikdy netroufl. Mám v živé paměti

dny po Paulově boku, kdy jsme vůbec nevylezli z postele, zatímco jsme se zas a znovu vášnivě milovali, až jsme padali vyčerpáním. Vybavuju si milostné avantýry s Maxem, během nichž jsme ignorovali celý svět, tajná setkání s Johnem a mnoha dalšími, pot mladých těl, která prošla mou postelí, když jsem prahla po nových zážitcích. Vidím těla, která mi darovala hodiny rozkoše větší, než jsem si kdy dovedla představit. Vidím muže, které jsem využívala, abych unikla dekadenci, jež nás obklopovala v městečku Cadaqués... Desítky, stovky, tisíce hodin milování a rozkoše, která se prohnala každým zákoutím mého těla a už navždy tam zůstala. Proto teď chci být sama. Užívat si svého zámku Púbol, svého domova a vzpomínek, jimž nyní věřím jen já, ale jednoho dne jim bude věřit celý svět.

Toho rána jsem byla ve svém pokoji, vzhůru, oblečená a na nohou. Tyto tři věci se mi poslední dobou zase tak často nestávají. Byla jsem ještě trochu rozcuchaná a nestihla se úplně nalíčit. Měla jsem na sobě plisovanou sukni a námořnickou blůzu, v níž mě Salvador tak rád portrétoval a která postupem času na ramennou trochu zežloutla. Do vlasů jsem si uvázala černou stužku, kterou mi darovala Coco. Zase ten čas... V zrcadle jsem se přesvědčila o tom, co už dávno vím. Mé tělo se trochu změnilo. Přesněji řečeno moje postava. Ale co na tom. Toho dne jsem čekala, až přijde Marta, aby mi pomohla načesat vlasy, urovnat stužku a umístit ji doprostřed a nalíčit mi rty na karmínově červenou. Tolikrát jsem si je malovala sama, ale teď už se mi třese ruka. Právě v okamžiku, kdy jsem se dívala do zrcadla a přemýšlela, jestli si na sobě nechám námořnickou blůzu, vešla Marta, celá rozrušená, a vykřikla:

„Paní, je tu vaše dcera, přijela za vámi! Cecílie je tady! Přijela za vámi až z Paříže!“

Měla takovou radost, když mi to oznamovala. Předpokládala, že až se to dozvím, budu ji mít taky.

„Nechci tady žádné návštěvy,“ odmítnu stroze a změním téma. „Musíš mi učesat vlasy a upravit líčení,“ dodám bez zaváhání, aniž bych odvrátila zrak od svého obrazu v zrcadle.

„Ale paní..., vaše dcera...“

Marta má najednou jiný hlas. Moje odpověď ji zklamala. Ale nenechám se přemluvit, ačkoliv musím přiznat, že se v téhle situaci necítím zrovna nejlépe a že by bylo lepší kapitulovat. Nemám ráda překvapení a nesnáším, když mi někdo odporuje v mém vlastním domě. Nechci ji vidět. Tečka. Není co dodat.

„Kolikrát to mám říkat?! Tohle je moje usedlost! Púbol je můj, jenom můj, a nikoho tu nechci! Sem se chodí jen na pozvání a já nemám náladu někoho zvát.“

„Stojí za dveřmi,“ dívá se na mě Marta prosebně, „už léta jste ji neviděla.“

Kam se mám dívat, abych se neustále nesrážela s realitou? Jaká zrcadla si mám pověsit na zeď, aby v nich nebylo vidět, jak rychle běží čas? Kolik fotografií mám roztrhat, aby si mě pamatovali takovou, jaká jsem byla kdysi? Kdy se má člověk rozhodnout, že je třeba zastavit čas a obklopit se jen tím, co mu připomíná, čím kdysi byl? Jak utéct před dny, měsíci a roky, které kolem nás neúprosně pádají, dokud nás nepromění v přízrak toho, kým jsme kdysi byli?

„Připomíná mi, jak jsem stará. Nesnesu ji tady! Pošli ji pryč.“

Zuřím. Chtěla bych se zvednout ze židle, ale nemám na to sílu. Nemůžu utéct, i když bych si to moc přála. Nemám chuť pokračovat v rozhovoru. Snad milionkrát jsem personálu řekla, aby do zámku nikoho nepouštěli. Byli s tím obeznámeni hned, jak jsem je najala. Mají jasné rozkazy. Stejná pravidla platí i pro Salvadora, dala jsem si to jako podmínku, když jsem od něj Púbol dostala darem. Ani on, ani Cecilie, nikdo! Výjimka z pravidla neexistuje. Jeden i druhý mi připomínají můj věk, nesnáším stáří. Stačí, že mě samotnou děsí, jak rychle plyne čas, nechci to vidět ještě na ostatních.

V mojí usedlosti je mi dobře. Vstávám beze spěchu, projdu se po zahradě, něco si přečtu, několikrát za den si vyložím karty... Dnes ráno jsem se pozorovala v zrcadle na toaletním stolku. Musela jsem se usmát při pohledu na svatou sošku, která mě doprovází od dětství. Nepamatuju si, že bych ji sem položila. Jak strašně daleko je dnes Kazaň, a zároveň tak blízko při pohledu na tu vyřezávanou sošku. Stálo mě to hodně sil, ale dokázala jsem to. Když jsem odjela, věděla jsem, že se tam už nikdy nevrátím. I tuhle část života jsem vymazala z paměti. Od chvíle, kdy jsem odjela z Ruska, jsem začala mazat všechny vzpomínky, které mi ještě zůstaly. Vzpomínky na sourozence, na matku, na otce... Utekla jsem od toho všeho, jen tak jsem mohla být sama sebou. Vzpomínky člověku brání postupovat vpřed. Když je chcete vymazat, musíte na to mít sílu, nesmíte se nechat ničím zastrašit, musíte se odhodlaně držet svých plánů a jít dál, neohlížet se. Takhle to dělám celý život. Ale čas běží a já začínám být unavená, už nemám energii klást odpor a nemám téměř žádné plány. Dokonce i moje ruce ztratily jiskru,

jsou plné skvrn a vrásek a pod kůží se rýsuje každá kost. Už není cesty zpět. Čas běží rychleji, než jsem si dovedla představit. Věřila jsem, že to dokážu, ale ani všechno zlato světa neumí zastavit čas. Proto chci, aby mě nechali o samotě. Chci mít klid. Ostatním ať běží čas, ale já, já jsem tady, v Púbolu, a jen tady můžu být tou Galou, již jsem vždycky byla.

„Tohle není fér,“ šeptám a odvracím obličej od zrcadla. Popadnu balíček tarotových karet. „To není fér! Co tady dělá Cecílie? Proč sem přijela? Vždyť jsem jí přece jasně řekla, že už jí nedám ani cent.“

„Paní, řekla mi, že se dozvěděla, že se necítíte dobře, že jste nemocná, chce vás vidět.“

„Nemocná? Nechci, aby si mě někdo pamatoval jako nemocnou stařenu, nejsem nemocná. Cecílie není jako její otec, ona moji pomoc k životu nepotřebuje.“

„Ale paní, proto sem přece nepřišla. Ona vás má ráda. Nepřišla vás o nic prosit. Je to vaše dcera – a vy jste její matka!“

Najednou mě napadne myšlenka, je to jako zjevení. Napadne mě, že minulost neexistuje, že odted, od této chvíle, mě bude provázet jen přítomnost. Energicky zamíchám balíček omšelých tarotových karet, které mi celý život dělají společnost. Martě jsem neodpověděla. Ani jsem se na ni nepodívala. Soustředím se jen na karty. Jsem nervóznější než obvykle. Bojím se, co mi řeknou.

Z balíčku vytáhnu jednu kartu.

Blázen.

Ironie osudu. Jediná karta Velké arkány, která nemá číslo. Nemá hranice. Blázen může dělat a říkat, co se mu zachce. Karty jsou jediné, kdo mi rozumí. Jediné, komu bych měla věnovat pozornost.

Blázen, stejně jako já, odhodlaně kráčí vpřed, opírá se o hůl, neví, kam směřuje, je volný, nepřipoutaný k ničemu a nikomu, řídí se božským zákonem, zákonem stvoření. Kráčí, kráčíme po zemi, kterou posvěcuje každý náš krok. Přesně takhle jsem to dělala po celý život. Kde by dnes byli všichni ti, jejichž kroky jsem vedla, donutila svět, aby uviděl jejich talent. Kde by dnes byli, kdybych jim neprošlapala cestu, nenaplánovala osud, nedovedla je za ruku až ke slávě? Já, jediná vizionářka, která v nich dokázala rozpoznat to, co si ani oni sami neuměli představit. Bože, to jsem si ale vytáhla kartu!

„Paní, Cecílie trvá na svém. Prý bude čekat, dokud ji nepřijme-

te. Sedla si na schody u dveří. Chce vás vidět. “ Marta už skoro žadoní.

„Řekni té své Cecílii, že jestli nezmizí z Púbolu, zavolám na ni policii a oni už se postarají, aby vypadla z mých pozemků. Moje dcera pro mě už léta neexistuje. Nevím, kdo to je,“ odpovím našťvaně. „Bude lepší...“ zamyslím se nad kartami. Já, stejně jako ten Blázen, kráčím neohroženě vpřed, nic mě nedrží, stále ještě hledám svůj osud a musím ho najít sama, stejně jako kdykoliv předtím. Už nezbyl nikdo, komu bych měla pomáhat. Jenom já sama. Můj život tady nekončí, musím jít dál, řídit osudy jiných, hledat krásu... Cecílie není nic jiného než přítěž!

Marta se ke mně přiblíží, aby slyšela, co chci ještě dodat. Nebo snad proto, aby mě přemluvila. Vidím jí na očích, že chce, abych změnila názor. Nechám ji stát na místě a pomalu, pomaličku se sunu směrem k jedné z komod, které stojí v místnosti. Opírám se o každý kus nábytku, abych neupadla. V prvním šuplíku mám další balíček karet, taroty, které před léty namaloval Salvador. I tohle udělal jen díky mně. Kdybych mu nevysvětlila význam věštek-kých karet, nevěděl by o nich zhora nic. To já je vykládala pokaždé, když jsem měla učinit nějaké rozhodnutí. Chci si vytáhnout další kartu, abych věděla, jestli mi druhý balíček dá jinou odpověď. Obratně karty zamíchám, naučila jsem se to už jako malá. Jednu vytáhnu. Sotva ji spatřím, hořce se pousměju. Je stejná jako ta, kterou mi osud vytáhl z Marseilleského tarotu – Blázen.

Náhody neexistují.

„Zatracený stařík! Nikdy neuměl být sám,“ nenávistně si pro sebe zamumlám, když vidím obrázek v balíčku Salvadorových karet. Ukážu ho Martě, aby pochopila, nač si stěžuju.

Už jsem si tu kartu téměř nepamatovala. V Salvadorově tarotu doprovází Blázna další postava, jeho stín, jeho dvojník, jeho druhé já. Na téhle kartě není sám. Dívám se na ni, přemáhá mě vztek, nemůžu z ní spustit oči. Zuřivě ji trhám na tisíc kousků, které se rozletí po místnosti.

„Řekni Cecílii, že tu nejsem, že jsem odjela do Paříže, nebo do New Yorku, cokoli tě napadne,“ řeknu jí nakonec.

Marta se na mě podívá a mlčí. Ví, že nemá smysl naléhat. Zatváří se nešťastně, úplně ji to vyvedlo z míry. Myslí si, že jsem sama, že jsem čím dál křehčí, že stárnu, že na mě přátelé dávno zapomněli a že bych udělala dobře, kdybych k sobě konečně pustila dceru, kterou jsem si vždycky držela od těla, kdybych strávila po-

slední roky v něčí společnosti. Vím to. Vím, že si to myslí. Ale plete se. Síly mě ještě neopustily, mé tělo není, co bývalo kdysi, ale stále je na co se dívat, smrt není blízko, zatím ještě denně dostávám dopisy od ctitelů a v hlavě mám jasno. Vím, co udělám. Blázen má pravdu: jenom pokud jednáme, můžeme zvítězit, a já ještě mám za co bojovat.

„Potřebuju se na chvíli natáhnout. Je to dobré na pleť,“ vysvětluje Martě koketním tónem.

Pomalů se štrachám k posteli, ale ještě předtím se zastavím u zrcadla, podívám se do něj, prsty si natáhnou kůži na obličej, předvedu udivené gesto, abych trochu pozvedla řasy a vytvořila prchavou iluzi, že mám pleť hladkou jako tehdy, když jsem přijela do Evropy.

„Nedívej se na mě tak, drahoušku, už si nemůžu dovolit ani jednu novou vrásku, a ten zpropadený chirurg už mě odmítá opeřovat. Jak může vědět, co je pro mě nejlepší?“

„Potřebujete ještě něco, paní?“ ptá se mě. Z tónu jejího hlasu cítím, že pochopila, že Cecílii nepřijmu.

„Marto, rozhodla jsem se, že bude lepší, když vyhodíš všechna zrcadla,“ dodám ještě.

„Zrcadla?“

„Ano, do jednoho. Namísto nich sem dej fotky, portréty, Salvadorovy obrazy. Stejně s těmi zrcadly musel někdo něco udělat. Ten obraz stařeny, který se v nich odráží, to přece nejsem já. Jakmile se do nich podívám, vidím jen starou bábu, a ta mě neustále pronásleduje. Budu radši, když odsud zmizí. Ta tvář je tvář smrti, nechci ji mít nablízku.“

* * *

Zvláštní, že se chovala právě takhle.

Gala zasvětila celý život tomu, aby unikla minulosti a žila v přítomnosti, a stejně i teď – bránila přítomnost a ztrácovala minulost. Byla přesvědčená, že může změnit běh času. Pokud si něco usmyslela, nic nebylo nemožné. Proto považovala za řešení, že se odstraní zrcadla ještě předtím, než se jí vplíží do duše stáří a než se přítomnost zrcadel uvnitř zámku obrátí proti ní. Říkala si, že bude nejlepší,

když zastaví čas. Zrcadla představovala vězení, tak na co by jí byla. Ona byla od dětství zvyklá bojovat za svobodu. Portréty a fotografie z dávných let jí budou ukazovat jen obraz, který si přeje, pamatuje a zná. Obraz, na němž bude ona sama, skutečná Gala, ta, jíž kdysi byla. Gala, která cestovala, vymýšlela náměty, rozhodovala, sjednávala obchody a bez oddechu se milovala s muži. Gala, která věděla, že jí patří osud, a dokázala řídit osudy jiných.

Zrcadlo ve skutečnosti člověka neodráží, ale krade mu tvář. Ona žije sama a nestojí o to, aby jí doma v Púbolu kradlo zrcadlo její tvář. Vlastní obrovský zámek. Je jedinou paní, majitelkou, nemá žádného rytíře, který by stál po jejím boku. Možná je to tak lepší. Její život nikdy nebyl jiný. Vždycky byla sama. V jejím stínu se ten druhý pokaždé ztratil. Salvador je jen odraz jí samotné, stejně jako býval Paul a desítky dalších, kteří prošli jejím životem. Jenže ona teď utíká před zrcadly, utíká před vlastním odrazem, utíká před oceánem, omladinou i zdravě vypadajícími lidmi, kteří se hrnou do městečka Port Lligat přitahováni aurou génia, jímž kdysi býval její muž Salvador Dalí. Dnes si ten stařík vystačí s pár teatrálními gesty a výstředním chováním, jimiž se snaží přilákat pozornost, ještě chvíli se ze všech sil udržet na výsluní slávy, kterou kdysi míval.

Ne, nechce je tady. Nikoho tady nechce. Chce žít sama, opakuje si pro sebe, stejně jako kdysi v 15. století jedna z prvních obyvatel zámku, Sancha, vdova po baronu Gispertovi de Campllong. Škoda, že jí nebylo dáno ji poznat...

Chce být sama. Žít jen ve společnosti růží připomínajících zahradu, v níž tenkrát v Rusku trávila s rodinou letní prázdniny. Teď už ví, že nepotřebuje společnost lidí. Pak nevědomky otočí hlavu. Zdá se jí, že slyší otce, jak se s ní před téměř sedmdesáti lety polohlasem loučí na moskevském nádraží. Ale byla to jen prchavá vzpomínka. Zakrátko ruská Kazaň navždycky zmizí z jejích vzpomínek. Popadne balíček karet a znovu jej zamíchá. Myslí jen na dnešek, na zítřek...

I

MÁG

DNES VŠECHNO ZAČÍNÁ

Moskva – Clavadel, 1913

„Nějakou dobu budeš sama, ale vrátíš se vyléčená. Plíce tě přestanou bolet,“ ujistil ji otec Dimitrij tónem, který postrádal dramatičnost. Zároveň ale nedokázal skrýt, že krok, k němuž se Gala chystá, je důležitý.

Gala a Dimitrij byli odjakživa spojenci, takový vztah neměla ani s matkou, ani se sourozenci. A to i přesto, že byl její nevlastní otec. Ona ho však od začátku považovala za vlastního. Byl jediným otcem, kterého kdy poznala, a také jediným mužem, od něhož byla ochotná přijmout radu a občas i nějakou tu výtku. Jen díky němu postupně vymazala ze vzpomínek jakéhosi Diakonova, který pod vlivem vodky každý večer matku bil, až konečně jednoho dne rodinu opustil a zanechal napospas osudu. Už nikdy o něm neslyšeli. Nedlouho poté vstoupil do života její matky Antoniny a čtyř dětí muž jménem Dimitrij Iljič Gomberg – a už s nimi zůstal.

„Takhle je to s ní od malička, pořád dokola,“ naříkala matka a bezmocně hleděla na dceru. Nevěděla, co víc by pro ni mohla udělat.

„Možná bychom ji měli zavést do nemocnice.“

A tak to udělali. I Gala už byla unavená z tolika nemocí, z toho, že musela od malička tak často zůstat doma, protože se dusila při každém pohybu. Nedávno jí bylo osmnáct a neuplynul měsíc, kdy by se neobjevily nějaké zdravotní problémy, které její nemoc pokaždé ještě zhoršily. Moskevští lékaři vyjádřili po důkladném vyšetření obavy, že by se z poškození plic mohla vyvinout smrtelná tuberkulóza. Proto jim doporučili, že pro ni bude nejlepší přestěhovat

se do Švýcarska a strávit pár měsíců v clavadelském sanatoriu, kde by se její stav mohl zlepšit.

„Pojedeš sama,“ vysvětlil jí otec. „Vyzvednou si tě na nádraží.“

„Nedělej si starosti, nebudu sama. Budu mít společnost,“ odpověděla mu sebejistě a ukázala na poličku, na níž ležely její oblíbené knihy. „Neboj, budu se tam mít dobře.“

Byla o tom přesvědčená.

Knihy jí dělávaly společnost odjakživa. Nic jiného nepotřebovala. Vyrostla mezi knihami, a navíc obklopená básníky, malíři a profesory, otcovými přáteli. Spíš než s vrstevníky si Gala rozuměla se staršími lidmi. Nebyli tak komplikovaní, věděli, co chtějí. Při otcových setkáních s přáteli sedávala v salonku a naslouchala rozhovorům. Občas jim nerozuměla, ale i tak jí působily velké potěšení. Otevíraly mysl jiným světům a ona doufala, že je jednou spatří. Někdy v době, kdy ještě žila doma, začala v časopisech číst romány na pokračování, poznávat Evropu, obdivovat její kulturu a snít o tom, že by chtěla být jednou z těch dokonalých dívek žijících kdesi ve Francii. V časopisech se to hemžilo mladými slečinkami, které se chlubí krásnými vlasy, poslouchají, jak jim matky recitují poezii, a tajně touží po muži, s nímž budou do konce života šťastné. Věděla, že nikdy nebude jako ony, ale proč by jednou nemohla žít na jednom z těch krásných míst, kde se tyhle dívky narodily.

Tehdy Gala objevila i potěšení z knih. Milovala, když se jich mohla dotýkat, když mohla prsty přejíždět po stránkách, cítit vůni papíru, domýšlet si, co básníci nedokázali vyjádřit slovy. Ne, s knihami se nikdy necítila sama. Stejně jako si nikdy nepřipadala sama s tarotovými kartami. Ať se stalo cokoliv, díky knihám a tarotu se všude cítila jako doma, a to i přesto, že o tarotu s nikým nemluvila, aby nemusela poslouchat ironické poznámky. Když sourozenci viděli, že vykládá karty, považovali ji za blázna.

Gala se vydala vlakem na dalekou cestu. Poprvé přesedala v městečku Landquart.

Bylo jí něco málo přes osmnáct. Doma často snila o tom, že opustí Rusko. Tehdy se poprvé cítila skutečně volná. Rozednívalo se. Před pár okamžiky přijela vlakem z Moskvy, přes celou Evropu, a teď jí připadalo jako naprostý přepych, že si může na nádraží v Curychu sednout do malé kavárny. Než vstoupila do dveří, rukou si k tělu přitiskla dlouhou černou kožešinou štólu. Měla strach, aby neprochladla. Pak se rozhlédla kolem, aby zjistila, kolik lidí se na ni dívá, a sebejistým krokem vešla dovnitř.

Posadila se ke stolu s bílým ubrusem a u číšníka v dlouhé zástěře si objednala čaj s mlékem a topinky. Zatímco čekala, všimla si hodin v průčelí kavárny. Uvědomila si, že jí za necelé dvě hodiny jede další vlak, tentokrát do Davosu. Kousek odtamtud je cíl její cesty, sanatorium v městečku Clavadel.

Posnídala a pak zamávala na uniformovaného nosiče zavazadel, aby jí pomohl s těžkým kufrem. Vlak už čekal na nástupišti. Muž v nažehlené modré čepici k ní rychle přispěchal. Popadl kufr a spěšně zamířil k nástupišti, na němž zastavil dlouhý alpský vlak, který si měl zanedlouho klestit cestu tunely plnými hluku a kouře. Jakmile vešli do kupé, poslíček uložil kufr do zavazadlového prostoru, lehkým úklonem hlavy pozdravil, zamumlal něco německy a natáhl ruku. Gala pochopila, chvíli hledala v malé černé kabelce, až našla drobné. Hodila mu je do dlaně, aniž by se jich dotkla.

Sotva se usadila, rozhlédla se kolem sebe v naději, že najde něco, co by aspoň na pár sekund přilákalo její pozornost. V kupé s ní byli další cestující, to ano, ale žádný se jí nezdál dost zajímavý, a navíc neměla v úmyslu zapřádat rozhovor s neznámými lidmi. Nakonec se uvelebila na kraji jednoho ze dvou volných sedadel a otočila se k oknu. Kožešinový kabát měla složený na kolenou a těžkou štólu omotanou kolem krku. Kabelku si pevně přitiskla na prsa. Na nikoho se nedívala, ale měla pocit, že ji všichni pozorují. Nebylo to pro ni nic nového. Štíhlá postava a téměř průsvitná pleť prozrazující, že je nemocná, ji odlišovaly od vrstevníků a přitahovaly překvapené pohledy. V tu chvíli

ji z myšlenek vytrhl ostrý hvizd upozorňující na to, že vlak bude vyjíždět. Motor se rozběhl a stroj se dal do pohybu. Gala vyhlédla z okna a cítila, jak se pod ní začínají roztáčet kola. Vzdalovali se od nádraží a vlak nabíral rychlost. Za pár okamžiků se lokomotiva vnořila do krajiny poseté smrkovými lesy, jezery a horami pokrytými sněhem. Nekonečná scenerie se rytmicky přibližovala k okénku z míst kdesi v dálce, kam oko nemohlo dohlédnout. Míhající se obrazy umocňovaly pocit naprosté svobody, kterou Gala pocítila, když vystoupila na nádraží v Curychu. Nikdy předtím neviděla nic podobného, stejně jako nikdy dřív nezažila takový pocit volnosti.

Jen tři dny poté, co se vydala na chvílemi nekonečnou cestu, jí Evropa otevřela dveře k novému životu. Aniž by to tehdy věděla, probudil v ní poslední úsek cesty její nové já. Okolní krajina se jí měla navždy vrýt do vzpomínek jako znamení jejího prvního triumfu a proměny.

V Kazani se nežilo špatně, ale bylo to místo, kam se stěhovala spousta venkovanů. Nakonec jí ani Moskva nebyla dost dobrá. Každý rok ležel na ulicích po mnoho měsíců sníh. Málokdy se někdo vydal na procházku jen tak, pro potěšení. Město člověka nutilo zůstat většinu času doma. Krátce po příjezdu do Clavadelu tedy pochopila, že jejím osudem je Evropa, přestože tam přijela s nemocnými plícemi prostoupenými ruskou zimou. Když o několik let později, na vyhrátém pobřeží Středozemního moře, slyšela někoho říkat, že je venku zima, jen se pro sebe pokaždé usmála. Zima u Středozemního moře! Bože, vždyť vůbec nevědí, o čem mluví. To v Rusku bývala pořádná zima! Ale právě ta zima ji nakonec donutila odjet a začít se léčit a také ji přivedla k životu v zemi, kde na ulicích nikdy neležel sníh. Tohle byl její splněný sen.

Zavřela oči, opřela se tvář o okénko, kabelku pevně přitiskla na prsa. Hlava se jí rytmicky kolébala, jak se vlak drkotal po kolejích. Myslela na rodiče. Na matku Antoninu, která se o ni bála a jen stěží ovládala emoce, když ji chystala na dalekou cestu. Při loučení plakala, měla strach, že by dlouhá cesta mohla ztýraným plícím ještě uškodit a že už by ji nemusela nikdy vidět. Dimitrij, který byl jiný než matka a neměl rád náрек, byl přesvědčený, že se Gala

umí vypořádat s nepřízní osudu, a věděl, že dorazí v pořádku a že se i v pořádku vrátí. Lehce ji objal, aby jí dodal odvahy, a pošeptal jí do ucha radu, na kterou si později tisíckrát vzpomněla:

„Člověk musí být svobodný, Galo, svobodný. Musíme si být vědomi vlastní svobody, musíme ji využít, protože nám ji dal Bůh a nikdo nám ji nemůže vzít. Byl by hřích ji nevyužít. Udělej všechno pro to, abys byla svobodná, a neohlížej se na ostatní.“

Gala se při vzpomínce na jeho radu vděčně usmála.

Cítila, jak vlak chvílemi zpomaluje. Proplétal se mezi domky přilepenými na sebe. Vypadalo to, že snad nikdy nedorazí do cíle. Za nějakou dobu se ale přestal kolébat. Otevřela oči. Vlak stál. Zastavoval každou chvíli. Na malých nádražích pokaždé nastoupilo a vystoupilo několik cestujících. Gala je z okénka sledovala. Když nasedali do vlaku, žádný nevypadal, že by byl nemocný a měl stejný osud jako ona. Cítila obrovský tlak na prsou, který jí připomínal, že ať fantazíruje sebevíc, nepodniká tuhle cestu pro potěšení, ale z nutnosti.

Konečně dorazila do Davosu. Poslíček jí pomohl s kufry z vlaku a ona zamířila k zaměstnanci sanatoria, který ji přijel vyzvednout.

Budova postavená ve víc než patnácti stech metrech nad mořem byla obklopená sněhem. Majestátní stavba měla čtyři patra a zvenčí se podobala spíš luxusnímu hotelu než nemocnici, v níž žijí v izolaci od světa lidé nemocní tuberkulózou. Na nebi téměř bez mráček přelétávali havrani a ona spatřila místo, které se mělo na několik let stát jejím domovem. Zlověstné krákání působilo, jako by přilétlo z jiného světa.

„Umíte předpovídat jen smrt!“ zakřičela na ně k překvapení svého společníka a pohrozila jim vztyčenou pěstí. Pak se obrátila k průvodci: „Víte, smrt je bohužel jedna z mála věcí, která se na tomto místě dá s jistotou předpovědět,“ vysvětlila mu odevzdaným tónem. „Ale já neumřu!“ dodala rázně a pokračovala v chůzi.

Přesně si pamatovala, že poslední karta, kterou si toho rána při výkladu vytáhla, byla Spravedlnost. Byla si jistá, že ji v sanatoriu čeká znovuzrození, tarotové karty se ne-

pletou. Proto se nehodlala nechat zastrašit havrany, i když věděla, že už léta jí nad hlavou visí Damoklův meč, který může kdykoliv spadnout a navždycky jí vysušit plíce. Moc dobře věděla, že havrani nikdy nevěstí nic dobrého, ale karty ji ujistily, že z léčení vyjde silnější a jako vítěz. Havranům ani nikomu jinému nehodlala vysvětlovat, že Císařovna, Kolo štěstí, Mírnost a Hvězda jí to potvrdily. Nebylo pochyb. Cesta jí měla změnit život.

Po boku zřízence kráčela širokou promenádou vedoucí ke vchodu do sanatoria. Po cestě se jí vybavila opuštěná místa, která tak skvěle uměli ve svých dílech popsat Tolstoj a Dostojevský. Jak krásné by bylo, kdyby ji oba mistři mohli do sanatoria doprovázet.

Vyřídila poslední formality nutné k přijetí a ocitla se sama v pokoji ve třetím patře. Začala vybalovat věci, které si přivezla, aby mohla pokoj zařídit podobně jako v Moskvě. Vyndala svaté sošky, které jí darovala matka, pár knih ruských autorů a pak ještě knihy francouzských spisovatelů a materiály pro přípravu ke zkouškám na univerzitu, které měla v plánu absolvovat po návratu z léčení. Z kufru vytáhla také několik plyšových hraček, které mívala u postele. Kromě toho si přivezla i kousky látek, z nichž si ušije halenky a na ně pak barevným hedvábím vyšije geometrické obrazy.

Prvních pár dní strávila seznamováním se sanatoriem. Procházela se sama po dlouhých chodbách, prohlížela si některé prázdné pokoje, nahlížela do společenských místností, jídelen. Snažila se poznat budovu, ale důsledně se vyhýbala lékařům, personálu a ostatním pacientům. Necítila se mezi nimi dobře. Pro lékaře představovali pacienti s tuberkulózou nemocné lidi, kteří potřebují odpočívat, pro personál to byli naopak líní zbohatlíci, již si mohou dovolit strávit několik měsíců mimo domov, žít si jako králové a snažit se oddálit smrt, která na ně stejně jednou čeká. Pro nemocné nebyli ani jedni, ani druzí ničím jiným než nositeli špatných zpráv. Skutečnost však byla mnohem prostší. Všichni věděli, že zdejší pacienti pocházejí z dobře situovaných rodin, ale stejně tak si uvědomovali, že jejich těla jsou v zuboženém stavu a potřebují hodně odpočívat. Někteří měli hluboký suchý kašel, jiní vykašlávali krev. Všem bylo jasné, že pár se jich

už nikdy nevyléčí. Ale všichni do jednoho snili o jediném – že se vrátí domů. Právě proto sanatorium vzbuzovalo v nově příchozích dojem, že se v Clavadelu zastavil čas, že se tu každý snaží oklamat nemoc a život prochází kolem, aniž by se obyvatel léčebny dotýkal.

Jednotvárné dny narušovaly pouze činnosti, podle nichž se řídil den – snídane, návštěva lékaře, rozdělování pošty. Nemocní většinou nemluvili, zírali do prázdna a na prstech počítali dny, které jim, v lepším případě, zbývaly do návratu domů. A také doufali, že budou mít po prodělané nemoci co nejmenší následky.

„Musela jsem odejít z domu. Nikdo jiný to za mě nemohl udělat. Bylo mi úplně fuk, že se na mě budou kvůli mému odhodlání dívat jako na kluka. Tuberkulóza pro mě byla výhra, jen díky ní jsem mohla nějak ospravedlnit svůj útěk,“ vysvětlila v sanatoriu mladému muži, Eugènovi, brzy po jejich seznámení.

Poprvé po dlouhé době se cítila dobře s někým svého věku do té míry, že se mu mohla svěřit s nejniternějšími obavami a objasnit mu své plány. Ve vyprávění zlehčovala budoucnost, která ji čekala, ačkoliv dobře věděla, že dosáhnout svých snů ji bude stát hodně sil a odříkání. Už tehdy se v ní ale projevovala síla, kterou v sobě měla a která ji provázela po zbytek života.

Ale k rozhovoru mezi ní a Eugènem mělo teprve dojít.

V tu chvíli ještě Eugèna Émila Grindela neznala. Bylo mu sedmnáct, o rok méně než jí, a v Clavadelu se léčil už několik měsíců společně s matkou, kterou také trápilo vážné onemocnění dýchacích cest. Byl vysoký, měl široká ramena a jemnou tvář, díky níž působil dojemem bezmocného dítěte. Byl elegantní, pokaždé měl na sobě objemnou sametovou šálu, aby nenastydl a aby se mu zima nedostala do ztýraných plic. Snažil se vypadat starší, než ve skutečnosti byl. V den, kdy Eugène poprvé spatřil Galu, jak volným krokem kráčí dlouhými chodbami sanatoria, se mu zrychlil tep. Srdce mu bilo, jako by mu mělo vyskočit z hrudi, ale neodvážil se na ni promluvit. Nikdy předtím nic takového necítil. Zpočátku nevěděl, jestli jí má vůbec něco říct, ale nakonec se odvážil pozdravit a usmát se, jak nejlépe uměl, přestože byl jeho úsměv nesmělý. Na osazenstvo sanatoria

působila dívka povýšeně. Vypadalo to, že se chce vyhnout kontaktu s ostatními nemocnými. Ale skutečnost byla jiná. Neměla nikoho, s kým by si mohla popovídat, a cítila se velmi osamělá.

„Jmenuju se Eugène.“

Gala se na něj podívala a nevěděla, co má dělat. I když by se ráda zastavila na kus řeči, jen kývla hlavou na pozdrav.

Nevypadala jako další pacient. Eugène okamžitě poznal, že tolik nemocná není, že má šanci se uzdravit, a to ho na ní přitahovalo. Vůbec mu nevadilo, že mu svým gestem dala najevo odmítnutí. Ostatní by to považovali za drzost, ale on si to vysvětlil jako nesmělost. Rozhodl se, že na ni zapůsobí svou nejlepší zbraní, a tou byla poezie.

„Jmenuje se Elena Dimitrijeva Diakonová, ale říká si Gala,“ sdělila mu pohotově sestřička.

„Kdy sem přijela? A odkud? Je její stav vážný?“ chrлил ze sebe Eugène jednu otázku za druhou.

Ošetřovatelka se na něj s úsměvem podívala. Věděla, že nic z toho mu nemůže říct, protože povinná diskrétnost jí ukládala nepodávat o pacientech žádné informace. Ale co na tom záleželo, něco přece prozradit může. Koneckonců, možná se ani jeden domů už nikdy nevrátí...

„Přijela z Moskvy, ale protože v léčebně nemáme žádné další Rusy, hovoří s ostatními pacienty německy.“

„Německy?“ zeptal se trochu znepokojeně.

„Ale myslím, že umí i francouzsky,“ dodala sestra. „V pokoji má spoustu knih francouzských básníků.“

„Básníků...“ zopakoval s úsměvem a znovu si to slovo vychutnal. „Básníků...“

Gala byla neuvěřitelně hubená. Vystupovaly jí kosti na krku i na ramenou, měla velmi štíhlý pas. Nebyla krásná, ale její vzhled přitahoval pozornost a budil respekt. Bylo těžké od ní odpoutat pohled. Chodila vzpřímeně, se vztyčenou hlavou, a vypadala vyšší, než ve skutečnosti byla. Její chůze byla chůzí princezny z věčně zamrzlého království. Ale nejnápadnější na ní byly oči. Černé jako uhlí, horečnaté, pronikavé. Její svůdný pohled Eugènovi jednou provždy učaroval. Lapil se do jejích sítí hned toho dne, kdy ji poprvé spatřil.

Ani s postupem času nedokázal mladík skrýt svou nervo-

zitu. Pokaždé, když k ní zamířil, začal nemotorně šermovat rukama, proplétat zpocené prsty a marně se snažil utajit napětí.

Pacienti se každý den po obědě scházeli v salonech v přízemí budovy. Ukládali se na lehátka umístěná před velkými okny, jimiž dovnitř pronikalo světlo, odpočívali a vnímali, jak plyne čas. Někteří pospávali, jiní četli nebo psali, ale všichni byli potichu. Snad si mysleli, že se tak zbaví nemoci. Gala sedávala stranou od ostatních, dokonce se vyhýbala i malým hloučkům, které pacienti potají vytvářeli, aby se mohli bavit. Někteří si mysleli, že se stydí, ale většina o ní mluvila jako o té nafoukané Rusce.

Jednou odpoledne, krátce po příjezdu, zahlédla Gala Eugèna, jak sedí v salonu na jedné z lenošek. Nebyla schopná v klidu odpočívat, tak se rozhodla, že je nejvyšší čas navázat kontakt a začít se s ním bavit.

„Mohla byste mi prosím podat tužku a papír?“ požádala sestru, která jí přinesla léky.

„Spěte, zkuste si odpočinout. Dnes vypadáte nervózně, odpočinek je pro léčbu důležitý,“ doporučila jí ošetřovatelka snaživě a spolu s léky jí podala další deku, protože si myslela, že je jí zima a psaním se chce jen zahřát.

Ale nebylo to zimou. Bylo to jí samotnou, její hlavou, jejím neklidem. Přesvědčila sestru, aby jí přinesla všechno, co potřebovala, a mohla tak napsat zprávu, která se jí honila hlavou. Chtěla ji předat Eugènovi. Ještě předtím se Gala pokusila spřátelit s ostatními pacienty. Ale dny plynuly a žádná zábava, kterou sanatorium pacientům nabízelo, jí nepřišla dost atraktivní na to, aby se k nějaké skupince připojila. Někteří byli příliš nemocní, jiní staří, ostatní zase neměli co říct. Bylo potřeba najít jiné řešení. Proto se Gala rozhodla promluvit s mladým Francouzem. V tu chvíli se znovu zadívala na Eugèna. Ani on nevypadal, že si dokáže v klidu odpočinout. Ležel natažený na lenošce kousek od ní, nohy měl přikryté kostkovanou vlněnou dekou červené barvy a nervózně si pohrával s plnicím perem, pohled upřený na stránky knihy, kterou četl.

„Kdo je ten mladík?“ snažila se ještě zjistit něco předem od sestry a úsměvem jí přitom poděkovala za požadované věci.

„Jmenuje se Eugène. Je to Francouz. Přijel sem s matkou, je tu s ním po celou dobu léčby,“ dostalo se jí okamžité odpovědi, která jen potvrdila, co už Gala dávno tušila. Že o pacientech, jejich životech a smrti tu otevřeně hovoří úplně všichni. „Jestli vás zajímá, co si o něm myslím, řeknu vám, že má snad nejpřecpanější pokoj ze všech pacientů, v životě jsem nic podobného neviděla,“ dodala ošetřovatelka a přistoupila blíž, aby je ostatní neslyšeli.

„Přecpaný čím?“ zeptala se zvědavě Ruska.

„Všude má knihy, úplně všude, dokonce i pod postelí. A taky zápisníky, desítky zápisníků rozesetých po celém pokoji. Myslím, že je básník.“

Gala se usmála a znovu se na něj zadívala. Byl hubený, křehký a bledý. Mladík, který se brzy promění v muže, ji zajímal čím dál víc, přestože se jí zatím neodvážil ani podívat do očí.

Jakmile se sestra vzdálila, napsala na malý kousek papíru vzkaz: „Portrét mladého básníka ve věku sedmnácti let!“

A na druhou stranu nakreslila obrázek usmívajícího se poety. Pro Galu byla poezie darem mnohem většího významu než cokoliv jiného, byla pro ni vytríbeným vyjádřením krásy. Pak poslala papírek po ostatních pacientech Eugènovi.

„Jaký mladý básník? Odpovězte mi rychle!“ dožadoval se Eugène překvapeně hned, jak k němu vzkaz doputoval, aniž by měl odvahu podívat se jejím směrem. Byl strašně nervózní.

„Dnes večeříte se mnou,“ přišel mu vzápětí lístek od ženy, která v tu chvíli věděla, že už se od něj neodloučí. Právě on bude jejím prvním krokem ke svobodě, po níž tak toužila. Bude její vstupní branou do Evropy.

Mladík přijal rozkaz bez váhání, aniž tušil, že to od té chvíle udělá pokaždé, kdykoliv si to ona bude přát.

„Jsem vaším žákem.“

Tehdy se rozhodli, že se ani na vteřinu nebudou zaobírat myšlenkou, že by je snad mohly čekat poslední Vánoce. Naopak, začali plánovat, jak bude vypadat jejich nový společný život. Radovali se ze setkání, během nichž se rodila touha i láska a v jejich tělech se probouzely nové pocity.

„Taroty mě udržovaly při životě do chvíle, než jsem tě

potkala. Milenci a Mág mi v Moskvě znovu a znovu potvrdovali, že dělám správnou věc a že mám počkat, až mi jednou na dveře zaklepe mladý muž a vezme mě s sebou. Řekli mi, že budeme plánovat společnou budoucnost. Často se mi v kartách objevovala Císařovna. Ta mě ujišťovala, že smrt mě nečeká, že se vzdaluje,“ svěřila se mu o několik měsíců později, aniž by mu vysvětlila, že Císařovna se týkala jen jejího života.

Eugène se na ni díval jako uhranutý. Pohledem přejížděl každou část jejího těla, bral její dlaně do svých, hladil ji po ruku, ale neodvážil se zajít dál. Kdokoliv je viděl pohromadě, bylo mu hned jasné, že každý letmý dotek jejich těl v nich probouzel dosud nepoznanou obrovskou vášeň.

Někdy v té době se mu Gala svěřila s velkým tajemstvím. Ukázala mu balíček tarotových karet ukrytý v červeném sametovém pytlíku, který ji doprovázel z rodného Ruska a pomáhal jí ve všech rozhodnutích jejího života.

Uprostřed něžností, výkladů karet, doteků a čtení básní se Gale s Eugènem dařilo zapomínat, že jim nad hlavami krouží smrt. Snažili se vyplnit nekonečné hodiny odpočinku v sanatoriu společným čtením, rozhovory, básněmi, vycházkami a prvním flirtováním. Setkání s Eugènem v Gale probudilo do té doby neznámé pocity. Život v Clavadelu začínal mít smysl, vídali se každý den, čekali jeden na druhého, navštěvovali se, vyhledávali navzájem svou společnost, vodili se za ruce, dívali se na sebe a dokázali najít vhodnou chvíli pro nevinné erotické hrátky. Bylo jasné, že oba chtějí žít a nechtějí myslet na to, že na ně číhá smrt.

„Chci být básníkem,“ svěřil se jí Eugène jednoho dne.

„Budeš jedním z nejlepších,“ odpověděla bez zaváhání.

Mladík nikdy předtím nepotkal nikoho, kdo by v něj tak moc věřil. A začal snít o tom, že jednoho dne budou oba volní a budou žít spolu, jinde než v bílých pokojích se světlým nábytkem, malým balkonem a výhledem na bílý sníh, daleko od rentgenových vyšetření, každodenního měření teploty a kontroly plic.

Byli jsme mladí a naivní. Věřili jsme ve spoustu věcí, snili s otevřenýma očima. Snění nic nestojí. Jestliže přestanete snít, nikdy se nikam nedostanete. Já jsem tehdy začala snít. Začala jsem věřit v to, co jsem chtěla uskutečnit. A právě tenkrát jsem začala myslet jen a jen na sebe.

* * *

Kdykoliv to bylo možné, našli si Eugène s Galou izolované místo, kde mohli společně snít a na chvíli uniknout z obrovské lodi plné nemocných, kterou sanatorium připomínalo. Nenavštěvovali klavírní koncerty, které se konaly každou neděli, ani pravidelná setkání u čaje či limonády, ani se neúčastnili vyjížděk na koni. Odmítali pozvání ostatních pacientů na hraní karet nebo výměnu poštovních známek. Dokonce ani neměli chuť bavit se novým vynálezem, který do Clavadelu před nedávnem dorazil. Všichni se nadšeně zabývali trojrozměrným stereoskopem, přístrojem na prohlížení fotografií. Snímky díky němu získávaly třetí rozměr, působily skutečně a v mnohém se podobaly zpomalenému tempu v sanatoriu, kde se život zastavil, stejně jako na fotografiích. Jediné, po čem Gala a Eugène toužili, bylo hladit jeden druhého, líbat se, nedočkavě a neobratně, být spolu a snít o budoucnosti. O svojí společné budoucnosti.

Byli tam pouze oni dva.

Gala a Eugène.

Eugène a Gala.

Z důvěrného vztahu mezi nimi vytryskly první verše. Mladický básník je věnoval své múze. A s básněmi přišly také první Galiny zásahy do něčí tvorby. Navrhovala změny a pak s pedantskou důsledností trvala na jejich uskutečnění.

Eugène vždycky proměňoval svůj život ve verše, v nichž vyjadřoval strachy i radosti, ale teď potkal někoho, kdo je četl a chápal, co jimi chtěl říct. To mezi nimi vytvořilo pevné pouto. Ani jednomu nechyběl zápal a nadšení, jaké ostatně mladí lidé mívají. Se vši vervou se vrhli do spřádání plánů na společný život. Těšili se, že jakmile to lékaři

dovolí, budou žít bok po boku a sanatorium zůstane jen vzdálenou vzpomínkou.

„Před pár dní jsem si všimla, Eugène, že ses v salonku vybavoval s nějakou slečnou. Dlouho jsem prosila Boha, aby mi dal muže, kterého bych mohla milovat. Pak ses konečně objevil ty. Teď mě nesmíš zklamat,“ naléhala na něj tenkrát Gala. Bylo to poprvé, kdy pocítila žárlivost, ale pravděpodobně také naposledy.

„Jsem tvým žákem. Nikdy nikdo už nebude takový jako ty,“ odpověděl Eugène a zahnal její pochybnosti.

Ale štěstí nikdy není dokonalé. Ke své nevoli většinou nebyli sami, protože se k nim pokaždé přidala madam Grindelová, Eugènova matka. Gala v zádech neustále cítila její nepřátelský pohled. Madam Grindelová byla majetnická a žárlivá a Eugène byl jedináček. Matka nedůvěřovala dívce, která přijela bůhví odkud a jejíž jméno nenašla v kalendáři. Ona přijela do Clavadelu, aby chránila svou jedinou ratolest, neduživého a opečovávaného syna. Měla pocit, že pro jeho záchranu před smrtí obětovala vlastní život, a rozhodně ho teď nehodlala darovat nějaké poběhlci.

„Ta Ruska má na tebe špatný vliv, Eugène,“ trvala na svém, když viděla, jak se jí syn vzdaluje.

„Gala je tady úplně sama, mami. Potřebuje mě, stejně jako já potřebuju ji,“ odpovídal Eugène. Nebyl zvyklý jí odporovat, ale byl zamilovaný až po uši.

„Poslouchej mě, Eugène. Ta Ruska tě má ráda, protože jsi dobrá partie. Dej na mě. Vždycky jsem si pro tebe přála to nejlepší a vím jistě, že ona, na rozdíl ode mě, chce to nejlepší jen pro sebe,“ naléhala na něj.

„Ale mami...“

„Všeho jsem se kvůli tobě vzdala, obětovala jsem ti život, udělala jsem všechno, co bylo v mých silách. A tvůj otec? Možná tě to nikdy nenapadlo, ale trávil dlouhé hodiny v práci, abys měl všechno, co potřebuješ. A jak se nám hodláš odvděčit? Takhle? Nechal ses ošálit takovou nějakou?“

„Mami, ty tomu nerozumíš, Gala je můj život. Radši ona než kdokoliv jiný!“ Mladík se zarazil. Matka se na něj vztekla podívala. Věděla, že proti Rusce nic nezmuže.

„Za pár dní se vracím do Paříže. Myslím, že chybět ti rozhodně nebudu,“ reagovala matka.

„Tak jsem to nemyslel, mami. Já...“

„Budeme na tebe s tatínkem čekat. Nepřejeme si nic jiného, než aby ses vrátil domů zdravý a v pořádku.“

Madam Grindelová s Galou prohrála první bitvu. Rozhodla se odjet do Paříže a doufat, že syna co nejdřív propustí domů. Koneckonců, pomyslela si, Ruska se přece jednou vrátí do Moskvy a navždy jim zmizí z očí. Čas a vzdálenost už se postarají o všechno ostatní.

Ale spletla se. Jakmile odcestovala, Gala a Eugène se cítili jako zbavení pout. Nedlouho po jejím odjezdu se v sanatoriu konal karneval, slavil se masopust, a Gala s Eugènem využili slavnost k tomu, aby veřejně oznámili svůj vztah. Už je nebavilo skrývat se a potají si vyměňovat vzkazy, zatímco odpočívali v lenoškách. Chtěli ukázat světu, že jsou spolu a mají se rádi. Učinili to diskrétně, jak jim ukládala pravidla sanatoria, se vši nezkoušeností patřící k jejich věku.

„Ode dneška jsme my dva jedinou bytostí,“ prohlásila tehdy Gala. Velmi dobře věděla, že má nad Eugènem velkou moc, a tak toho využila.

Mladík přikývl. Ve skutečnosti ho přitahovalo, že ho řídí žena. Aniž si to uvědomil, zbavil se matčina dozoru tím, že se dostal pod kontrolu přítelkyně. Toho večera se na slavnosti objevili ve stejném převleku. Pierot a Kolombína. Kolombína a Pierot. Stejně obočí, zvýrazněné konturovací tužkou, stejná tvář namalovaná nabílo, stejné kalhoty, stejná černá čepice zakrývající vlasy, stejné nákrčníky – člověk by řekl, že jsou to dvojčata, jen trochu pobledlá a smutná.

„Eugène převlečený za Galu,“ napsal na fotografii a založil ji mezi listy sešitu, do nějž psal verše.

Gala a Eugène.

Eugène a Gala.

Nebylo možné je od sebe rozpoznat. Kdo byl ta autentická osobnost? A kdo dvojník? Začínali žít v absolutní symbióze.

Gale to předpověděly tarotové karty. Mág. Karta, která se opakovala pořád dokola. Pokaždé, když se ptala, co má dělat a co se s ní stane, objevil se Mág. Velká arkána předpovídala zrození nového světa, naznačovala jí, že má možnost dosáhnout všeho, pro co se rozhodne. Věděla, že musí zůstat nohama na zemi. Vesmír byl na její straně,

přestože její osud – stejně jako stolička zobrazovaná v blízkosti Mága – stál jen na třech nohách. Karty ji ujistily, že se nepřekotí, že naopak unese všechnu tíhu světa, jestliže to bude pro dosažení cíle nutné. Kromě toho ležely na stoličce kostky, které připomínaly, že Mágova moc je obrovská, neboť dohromady dávaly číslo 21. Dvacet jedna je počet karet ve Velké arkáně. Eugène dobude s její pomocí svět a ona při něm bude stát, bude mu nablízku tak, jako se kolem Mága vine had. Bude ho kontrolovat a nakonec pevně ovládne jeho život.

Proto se od srdce zasmála, když k ní Eugène jednoho dne přiběhl do pokoje.

„Už je to tady, holčičko! *Ma belle petite fille!* Už je to tady!“ vykřikoval nadšeně a ukazoval jí poštovní razítko na balíku, který mu přišel z Paříže.

„*Premières poèmes*, napsal Paul Eugène Grindel,“ četl nahlas a se širokým úsměvem hladil desky knihy.

„Můj *daragoj malčik!* Teď už je z tebe opravdový básník!“

„To ano..., ale...“

„Stalo se něco? Nedopadlo to, jak jsi chtěl?“

„Ne, ne, nic se nestalo. Ale to jméno. Nemám to pravé umělecké jméno,“ stěžoval si. „Eugène Émile Paul Grindel... Na básníka s takovým jménem nikdo vzpomínat nebude.“

„Chceš si změnit jméno?“

„Dobrý básník si musí umět vybrat jméno sám. Musím se sám pokřtít, udělat ze sebe nového člověka. Musím vědět, kým se chci stát. Eugène-Paul Grindel? Paul-Eugène Grindel? Paul Éluard Grindel?“

„Paul,“ prohlásila bez nejmenších pochybností. Věděla, že kdyby se nerozhodl dost rychle, mohla by se tím prodloužit doba, než se dostane na výsluní. „Budeš se jmenovat Paul Éluard.“

Ani na chvíli nezaváhal. Úplně zapomněl, že ještě před chvílí tvrdil, že nové jméno si musí vybrat jen on sám. Rozhodl se, že se bude jmenovat Paul stejně jako jeho strýc a k tomu přidá příjmení babičky z matčiny strany. S novým jménem pro něj začal úplně nový život, z něhož se navždy vytratil Eugène a v němž se Gala stala jeho jedinou múzou, ženou a královnou.

II

VELEKNĚŽKA

ČEKÁNÍ NA NOVÝ ZAČÁTEK

„Nebudu bez tebe umět žít,“ přiznal se mladý básník Gale a pevně ji uchopil za ruce. Pokryl je polibky a snažil se zakrýt slzy.

„Ani nebudeš muset,“ odpověděla klidně a tak zabránila, aby se nářek protáhl víc, než bylo nutné. Neměla ráda emotivní loučení.

„Už nás propustili, už jsme vyléčení. Měl bych být šťastný...“

„A to přece jsi.“

„Ale co budu dělat? Sám...“

„Nebudeš dlouho sám,“ odpověděla mu sebejistě.

Paul se na ni podíval.

„Budeme spolu, navždycky,“ prohlásil a oči se mu zalily slzami. „Slibuješ?“

„Tohle ti nemůžu slíbit. Ale ujišťuju tě, že se brzy znovu setkáme, velmi brzy.“

Paula vždycky děsila, a zároveň přitahovala jistota, s níž Gala vystupovala. Ani na moment si nedovolil zapochybovat o tom, co říká. Stačilo, že mu to řekla. Najednou se cítil klidnější, srdce se utišilo a přestaly se mu potit ruce.

„Zase budeme spolu,“ ubezpečila jej opět. Tón jejího hlasu nepřipouštěl žádné pochybnosti.

Ale ani ona sama v tom neměla jasno. Už několik dní přemýšlela, jak po příjezdu do Moskvy vysvětlí rodině, že musí znovu do Paříže za Paulem, protože pokud to neudělá, její život ztratí smysl.

„Ty moje krásná holčičko, *ma belle petite fille*, přijedeš za mnou do Francie. Jasně, že přijedeš do Francie. Budeme

žít spolu, v krásném venkovském domě, dost daleko od Paříže, aby tam byl čistý vzduch pro naše zdraví, ale zase ne tak daleko, abychom nemohli navštěvovat galerie, divadla a knihovny. Pojeď se mnou hned. Nevracej se do Moskvy. Anebo ano, vrať se tam a řekni rodičům, že budeš žít se mnou v Paříži,“ navrhl téměř prosebně. Cítil, že by mu zlomilo srdce, kdyby se nevrátila. Ale vůbec si nebyl jistý, že to ona cítí stejně.

„Co po mně vlastně chceš?“

„Abys mi slíbila, že se vrátíš. Aby to bylo jako zasnuby. Narodili jsme se jeden pro druhého. Oba to víme,“ odpověděl jí nejistě.

„A z čeho budeme žít? Poezie nám nevydělá ani na dům, ani na šaty, a už vůbec ne na zábavu,“ zeptala se Gala, která až do té doby vůbec nepomyslela na to, jak budou řešit hmotné záležitosti, jestliže se rozhodne odjet za ním do Paříže.

„Budu pracovat u otce. Budu prodávat byty a udělám všechno, co mi řekne, jen když budeme moct bydlet spolu. Slibuju, že nám nebude nic chybět.“

„Matka mě nemá ráda,“ namítl Gala.

„Rodiče tě nakonec budou mít rádi stejně jako já. Jen tě musí poznat, jako jsem tě poznal já,“ ujistil ji přesvědčivě.

Gala se na něj podívala. Věděla, že v téhle bitvě nad ženou, která je její budoucí tchyní, vyhrála. Zároveň jí však hlas kdesi v hlavě radil, aby v budoucnu víc důvěřovala sama sobě a podvolila se Boží vůli, která je oba poslala do sanatoria, kde se léčí tuberkulóza, a svedla je dohromady. Získat si přízeň madam Grindelové ji bude stát hodně sil. Navíc Eugène nebude prozatím schopný vydělávat si na živobytí jako básník. Ale nepochybovala, že v budoucnu se poezií uživí a že jim nakonec budoucí tchyně s tchánem podají pomocnou ruku, pokud je o to požádá. Tak si to Bůh přeje. Kromě toho pro ni vyhlídky na pohodlný život v Paříži znamenaly mnohem víc, než si dokázala představit v den, kdy opouštěla Moskvu.

„Chceš si společně přečíst nějakou tvoji báseň, než odjedeš?“ navrhla místo odpovědi, aniž by přestala myslet na to, co jí prozradily karty.

„Nic by mi neudělalo větší radost,“ odpověděl Eugène

vděčně. „Dokážeš lépe než kdokoliv na světě pochopit, co mám na srdci, co chci básněmi říct.“ Nelhal. Dosud nikdo neoceníl jeho tvorbu tak jako Gala, a navíc veršům věnovala pozornost, jakou si zasloužily. „A taky jsi jediná, kdo mi dokáže říct, co se mu nelíbí,“ podotkl s úsměvem a dodal: „Tvé tělo je sněhobílá báseň.“

Usmála se.

Nijak ji neděsila vidina, že se vdá za básníka, mladšího než ona, opustí Moskvu a s tím i jistotu, kterou pro ni představovala rodina. Neděsila ji ani představa, že bude žít v cizí zemi. Měla strach z létání, ten možná nikdy nepřekoná, ale rozhodně neměla strach z neznámého. Něco takového ji nemohlo zastavit. Nemohla si nechat ujít příležitost, která se jí naskytla. Zadívala se na Eugèna, jak listuje sešitem, aby našel vhodnou báseň. Eugène jí nabídl společný život a ona jeho nabídku nemůže odmítnout. Byl pro ni vstupenkou do Evropy, pro kterou neplatila žádná omezení. A tak opatrně vzala do rukou jeho tvář, zvedla mu hlavu a něžně ho pohládila. Nakonec stvrdila pakt lásky letným polibkem na rty. Mladík se na ni vděčně podíval.

„Přijedu do Paříže, ať to stojí, co stojí. Budeme žít spolu. Nikdo nám to nezakáže. To ti slibuju.“

Tarotové karty se nepletou. Madam Grindelová není žádná hrozba. Gala vyhrála válku, teď stačí počkat, až se věci samy usadí.

Příštího dne dovolila Paulovi, aby ji doprovodil na nádraží. Na cestu domů se měla vydat jako první.

Toho rána, sotva se vlak, v němž seděla, rozjel ke švýcarským horám, zanechávaje za sebou oblaka páry, stál Paul jako přibitý na peroně, neschopný udělat jediný krok. Díval se upřeně jejím směrem, dokud vlak nezmizel za obzorem. Až potom se mohl přestat ovládat. Po tvářích mu stékaly slzy, které už však Gala neviděla. Mladík s jistotou věděl, že by je neschvalovala.

„*Ma belle petite fille...*“ naříkal a povzdechl si. Pak se ještě dlouho díval k obzoru, na němž zůstal jen oblak páry z komína vlaku. „*Ma belle petite fille...*“ zopakoval a vzpomínal, jak se před pár minutami políbili a stvrdili tak věčnou lásku.

Cesta, kterou měla Gala před sebou, nebyla snadná.

Měla sice vyléčené plíce, ale v srdci jí tloukl slib lásky, který dala Paulovi, a jistota, že svůj slib za žádnou cenu neporuší. Slib patřil člověku, jehož už v duchu nazývala „snoubencem“. Rakouskou hranici se chystala překročit právě ve chvíli, kdy se mocná habsburská říše připravovala na válku proti Rusku. Před několika dny byl v Sarajevu zavražděn arcivévoda František Ferdinand a tento čin, přestože to tehdy nikdo netušil, měl být začátkem válečného konfliktu, který během pár let zpustoší celou Evropu. Za několik měsíců měl Západ vstoupit do bojů, které se do historie zapíší jako první světová válka. A člověk bohužel často bývá jen hříčkou okolností. Přestože oba mladí lidé věřili, že silou vůle dokážou prosadit, co chtějí, že mohou dodržet vzájemný slib lásky a pokračovat ve svém vztahu, museli si na splnění toho všeho ještě počkat. V Evropě vypukla válka. Gala a Paul budou muset vydržet dlouhé dva roky, než se znovu setkají.

* * *

„Dnes taky odmítá vyjít z pokoje,“ vysvětlila matce Lidie, Galina mladší sestra.

„Připomnělas jí, že je dneska ples?“

„Nechce nic, jen se učit francouzsky.“

„Ale bude tam na ni čekat několik nápadníků. Ví o tom vůbec?“

„Myslím, že ví, vždyť se sem na ni chodí skoro každý den některý z nich ptát.“

„Už není nejmladší. Měla by myslet na budoucnost,“ stěžovala si matka, která si dělala velké starosti, protože Gala neměla zájem zasnoubit se s některým z mladíků, kteří za ní chodili.

„Myslím, že pořád myslí na toho francouzského básníka ze sanatoria,“ vysvětlila jí Lidie.

Antonina se na mladší dceru podívala v naději, že připojí další podrobnosti, ale Lidie jen pokrčila rameny a dala jí najevo, že ani ona nechápe, co se se sestrou děje.

A po pravdě řečeno, nerozuměl jí téměř nikdo z rodiny.

Gala se vrátila z Clavadelu před mnoha týdny a od té doby zůstávala skoro celé dny zavřená v pokoji a dokola si vykládala tarotové karty. Psala Paulovi stovky dopisů a opakovaně četla ty, které přicházely z Paříže. Dokonce to vypadalo, že se papír, na němž byly napsané, brzy rozpadne, jak se jich často dotýkala. Při vzácných příležitostech, kdy vyšla z pokoje, hovořila jen o budoucí cestě do Paříže a plánech po Paulově boku.

„Holka zatracená! Co chce v životě dělat? Kdoví, co se jí honí v hlavě,“ naříkala matka. „Copak jí tady není dobře? Nedáváme jí snad všechno, o co si řekne? Nedělá si snad, co chce?“

Antonina si připadala tváří v tvář silné vůli starší dcery úplně bezmocná. A navíc tu bylo spiklenectví s nevlastním otcem, kterého ze všech sourozenců jediná Gala považovala za vlastního. Byl také jediný, komu se kdy svěřovala.

„Nech ji být. Je jiná než ostatní. A moc dobře to ví,“ bránil ji Dimitrij pokaždé, když se mu žena svěřila se svými obavami a chtěla, aby jí pomohl dceru přesvědčit.

Dimitrij byl rád, že ho aspoň jedno z dětí považuje za skutečného otce. Nedokázal si pomoci, ale Gala byla jeho oblíbenkyní.

Ta zatím, zavřená v pokoji, poslouchala, jak se hádají. Neměla ani trochu chuť vyjít ven a promluvit si s nimi, vysvětlit jim, co se jí honí hlavou a proč se nechce nechat k ničemu přemluvit. Neměla chuť jim vyprávět, že ve skutečnosti ji dusí život v tomhle domě, v rodině, jejímž jediným cílem je, aby se dcery dobře provdaly. Proto si zacpávala uši, kdykoliv zaslechla, jak se o tom baví, a pak jen tak seděla na posteli a znovu a znovu nahlas předčítala poslední básně, které jí poslal Paul.

Měla štěstí, že aspoň jeden člověk na světě, ten, kterého považovala za svého otce, ačkoliv se jí v životě objevil až nějakou dobu po jejím narození, rozuměl jejím touhám. Byl přísný, ale to jí bylo jedno, ona také neměla ráda, když se věci vymykaly kontrole a neměly žádný řád nebo účel. Možná právě proto byl jako jediný schopný jí porozumět, dokonce s ní i souhlasit, přestože se i on zdráhal pustit ji na cestu přes celou Evropu, aby mohla padnout do náruče člověku, kterého milovala.

„Jediné, o co tě prosím, holčičko moje, aby ses nikdy nezamilovala do lahve s alkoholem nebo do opiové dýmky,“ žádal tónem, který nepřipouštěl diskuzi. „V žádné z těch dvou věcí nenajdeš potěšení ani budoucnost, i když ti to tak někdy může připadat. Jakmile tě jednou chytí do svých spárů, nedá se jim uniknout,“ odvážil se ji varovat jednoho dne, kdy spolu byli sami doma.

„Jak tě vůbec mohlo něco takového napadnout?!“ vykřikla překvapeně, protože spíš čekala, že se jejich rozovor bude točit kolem toho, jak by bylo těžké žít v Paříži po Paulově boku.

„Poslouchej mě dobře. Taky se musíš vyvarovat sexu s neznámými muži. Syfilis dokáže způsobit v organismu obrovskou spoušť, ani netušíš, jak moc tě může zničit. Věř mi, viděl jsem přátele umírat v nepředstavitelných bolestech.“

Upřímnost, s jakou s ní otec hovořil, Galu překvapila.

„Snad si nemyslíš, že já bych...“

„A poslední věc, holčičko moje,“ pokračoval, aniž ji nechal domluvit, a přitom jí něžně svíral ruce a upřeně se jí díval do očí, „pamatuj si, že jediný milenec, který ti může zlomit srdce, je ten, na němž jsi závislá. Nikdy nebuď na nikom závislá. Dělej všechno pro to, abys dosáhla, co sis vysnila, ale dělej to tak, abys vždycky zůstala sama sebou. Bojuj za to, abys mohla řídit vlastní osud.“

Gala se na něj s úsměvem podívala. Bylo jasné, že tohle byla nejlepší rada, kterou jí kdo v životě dal, a měla v úmyslu se jí řídit do posledního písmene, bez ohledu na následky. Proto neoblomně trvala na svém. Hodlala vyjít z pokoje jen tehdy, bude-li moci odjet do Paříže. Slíbila to přece Paulovi, svému vyvolenému.

„Vezmeme se, přijedu do Paříže, dala jsem ti slovo a dodržím ho,“ opakovala mu v dopisech pořád dokola, zatímco v myšlenkách zvažovala výhody a nevýhody svého rozhodnutí. Nenašla nic, co by ji přesvědčilo, že je to špatný nápad.

A tak se často radila s tarotovými kartami a každý den psala Paulovi, přestože věděla, že v Evropě zuří válka a dopisy nedojdou pokaždé tak rychle, jak rychle je píše. Ale také věděla, že plamen lásky se musí udržovat při životě.

*Kráčejte přes hluboké lesy, louky,
myslím na svou milou s útlými boky.*

V hlavě jí poletovaly Paulovy básně. Znovu a znovu si opakovala každý verš.

„Na. Na tohle jsi čekala, nebo ne?“ překvapila ji jednou ráno Lidie a podávala jí obálku, kterou před chvílí přinesl pošťák.

Gala otevřela oči.

Přišel dopis!

Už téměř ztratila naději, že ještě někdy dostane nějakou zprávu. Celé týdny nepřišlo nic. Oheň a krev už řadu týdnů rozbíjely Evropu na cáry a zároveň drásaly srdce i dvěma zamilovaným. Gala byla přesvědčená, že se dopis zarazil v některém z měst, v jejichž blízkosti se pohybovala fronta. Den za dnem nepřicházely žádné zprávy. Jenomže když teď dopis přečetla, nestálo v něm to, co očekávala.

Paula, její naději, lásku, život, naverbovali do francouzské armády. Dopisem jí chtěl sdělit, že jedna prohraná bitva ho od ní může oddělit navždycky. Gala doufala, že kvůli nemoci plic a dalším zdravotním problémům nikdy nebude muset bojovat v zákopech. Měla pravdu. Paul jí psal, že ho poslali do nemocnice poblíž bitevního pole na řece Sommě. Nevypadalo to, že by mu šlo o život, nebyl nasazený do první linie, ale kdo ví. Co když ho zasáhne nepřátelská kulka, on zemře a ona u něho nebude?

Tarot nemluvil o smrti, přestože Věž opakovaně předpovídala cestu, která jí měla znovu změnit život, tentokrát už napořád. Přesto měla strach. Možná karty špatně pochopila, možná jí ve skutečnosti chtěly sdělit, že Paul zemře na bojišti.

Ještě téhož dne si s rozhodným výrazem stoupla před Dimitrije, zkrřížila ruce, tváře jí hořely, oči se leskly a v rukou držela Paulův dopis. Neplakala, dokonce ani nevypadala, že by zadržovala slzy, jenom mu oznámila, že je rozhodnutá vydat se na cestu. Z jejích uhrančivých černých očí a upřeného pohledu se dalo vyčíst, že pokud nebude po jejím, udělá něco bláznivého.

Dimitrij od ní nemohl odtrhnout zrak.

Už neexistovalo nic, co by její rozhodnutí dokázalo změ-

nit. Věděl, že je odvážná, hrdá, často neústupná, a bylo mu jasné, že je zbytečné ji přemlouvat. Tyto povahové rysy, které většina smrtelníků považovala za nešťastné, pro ni představovaly štít, jehož zásluhou byla schopná okamžitě čelit nejistotám budoucnosti. Díky své povaze byla silná a nezávislá. Dimitrij měl okamžitě jasno.

„Nechme ji odjet. V Evropě se jí nic nestane. Umí se o sebe postarat. Nemůžeme ji tu držet. Není jako my. Potřebuje létat, potřebuje mít křídla a potřebuje odjet sama.“

Pak se podíval na Galu a usmál se. Už se z ní stala žena. On si ji však pamatoval jako malou holku. Když ji poznal, byla ze všech sourozenců nejnepřístupnější a nejodměřenější. Uvědomil se, jak moc se změnila. Postupem času se z ní stala okouzlující bytost, která někdy působila éterickým, nadpozemským dojmem. Člověk by si myslel, že jediným cílem takové slečny bude najít si muže, který ji bude mít rád a dokáže ji chránit. Ale on dobře věděl, že tohle je jenom maska. Věděl, že to dělá proto, aby dosáhla svého. A toho dne svou masku sundala. Věděl, že nikoho nepotřebuje. A to byl důvod, proč nakonec Galu, dospělou a neústupnou ženu, nechal odejít. Kdyby zůstala, stala by se z ní obyčejná manželka, která bude trýznit svého muže, podupávat jeho sny a ničit mu život, dokud z něj neudělá ochočené zvíře. Stala by se z ní žena, která se vrací ve vzpomínkách, kdykoliv to nejméně čekáte, když si myslíte, že jste na ni už dávno zapomněli, a dožaduje se svého podílu. Věděl o tom své. Jsou to nedosažitelné ženy, které probouzejí vašeň, ženy, které nakonec přinutí partnera vydat se jen dvěma směry – přijmout vyzvání k souboji, nebo žít tak, až se z toho nakonec zblázní. Takové ženy vědí, že budoucnost má pro ně klíč k vítězství, o něž usilují. Ty ženy jsou stejné jako Velekněžka, jedna z Galiných oblíbených karet. Na první pohled vypadá Velekněžka jako žena, která bez reptání vstoupila do kláštera a oddaně přijala svůj osud. Jenže ona taková není. Připomíná spíš motýla. To na povrchu je jen kukla, ale uvnitř je motýl. Jakmile kukla praskne, objeví se ten překrásný tvor dosud schovaný uvnitř. Taková žena dokáže dosáhnout všeho, co si předsevzala. Nejdřív přemýšlí, zvažuje, vyčkává. Ale sotva se rozhodne, vydá se bez nejmenších pochybností na cestu. U Galy byla všechna budoucí rozhodnutí skrytá pod

velekněžskou čepicí, neexistovalo nic, co by jí zabránilo jít vlastní cestou, neexistovaly hranice, které by dokázaly zadržet její kroky. Už ji nemohlo nic zastavit.

Ale tohle všechno tehdy nevěděla. Možná ji ani ve snu nenapadlo, že její život bude vždycky balancování mezi vítězstvím a prohrou, aby nakonec všechny bitvy po tvrdém boji vyhrála. Že bude celý život bojovat za to, aby nepřestala být sama sebou. Jediný, kdo tohle věděl, byl její otec. Tenkrát byla jen mladá dívka, která chtěla žít svůj sen po Paulově boku, a nic ji nemohlo přesvědčit o opaku, dokonce ani posměch bratra Nikolaje.

„Seš stará panna. Nikdo tě nebude mít rád. Je úplně jedno, kam utečeš. Nikdo si tě nevezme.“

Podívala se na něj, ale neobtěžovala se ztrácet s ním čas. Co mohl vědět o jejích snech a touhách? Bude žít v Paříži, Paul ji bude ochraňovat. Možná měl Nikolaj pocit, že nemá o muže zájem. Ale Gala tušila, že s Paulem dokáže dovést lásku k dokonalosti. Co zatím netušila, bylo, že jednoho dne bude ovládat muže hlavně pomocí sexu. Bude-li třeba, budou jí u nohou ležet všichni, kteří se před ní objeví, stejně jako před ní teď ležela Velká arkána, a všichni ji nakonec přivedou k vítězství. Ano, byla panna, bratr se nepletl, ale to jí hrálo do karet. Neznala nemravnost, nikdy neměla slabou chvíli, nikdo si nepřivlastnil její city, nikomu se nesvěřila se svými touhami. Vždycky se rozhodovala sama. Proto se i teď rozhodla, že přišel čas vyměnit všechno, co má, za budoucnost, od níž čekala mnohem víc. Odevzdá své panenství, svou vášeň, svůj život, všechno, co jí mohlo pomoci dostat se z rodného domu.

„Nikdo v Evropě se nezamiluje do hysterické Rusky,“ trval na svém bratr.

„Musím odjet,“ oznámila rodičům, aniž by věnovala pozornost jeho nekonečným poznámkám, a znovu jim nahlas přečetla Paulův dopis. „Čeká na mě, možná zemře na frontě, než přijedu, ale nemůžu zůstat tady a čekat. Udělám cokoli. Pokud to bude nutné, přestanu jíst, dokud mě nepustíte.“

„Ale... Co budeš dělat kdesi daleko, v cizí zemi, mezi neznámými lidmi mluvícími jazykem, který dokonale neovládáš?“ zeptala se matka.

Jak vlastně přežiju? napadlo Galu. Na to vůbec nepomyslela. Poprvé zapochybovala o svém rozhodnutí. Bude schopná se o sebe postarat bez pomoci rodičů v zemi, jejíž jazyk sotva zná? Je to vůbec dobrý nápad? O těchto pochybnostech však nikomu neřekla. Aby se dozvěděla odpověď na své otázky, bude se muset vydat do Paříže.

„Budu se žít jako překladatelka,“ ujistila matku, aniž by věnovala další myšlenku tomu, jaké by to rozhodnutí mohlo mít nevýhody. Nedala najevo jedinou pochybnost, sebemenší slabost. Ani se nehodlala zabývat tím, že špatná francouzština jí, aspoň zpočátku, jen sotva umožní domluvit se s budoucí tchyní.

Rodiče se na sebe podívali. Odhodlání, s nímž jim přestřela své plány, když se vrátila ze sanatoria, nezesláblo. Bylo to riskantní. Chystala se projet Evropu, v níž zuřila válka. Ale zůstat v Rusku nebylo o nic bezpečnější. Politická situace v Moskvě rozhodně nebyla lepší než v Paříži. Obě města vstoupila do války a nic nenasvědčovalo tomu, že by se poměry v Paříži nebo v Moskvě měly zlepšit. Byla to tedy nakonec válka, která je přiměla změnit názor. Gale hrozilo nebezpečí jak v Rusku, tak ve Francii. Proto právě díky válce došli rodiče nakonec k názoru, že cesta je sice nebezpečná, ale zůstat doma a procházet se ulicemi Moskvy, v nichž začaly boje proti carskému režimu, není o nic bezpečnější.

„Nemůžu bez tebe žít, chybíš mi, jsi pro mě nepostradatelná, potřebuju tě, abych mohl dýchat. Každý den tu zemře mnoho mužů a trvá dlouho, než jsou pohřbeni. Potřebuju tě tak, jak jsem nikdy nic ani nikoho nepotřeboval,“ četla Gala pořád dokola poslední Paulův dopis.

Ani na chvíli nezapochybovala o své odpovědi. Nakonec rozhodně napsala: „Tvá žena na celý život.“ Pak dopis odeslala. Byla v něm jen tato věta. V cestě už jí nikdo nemohl zabránit.

Matka jí dokonce přichystala s sebou do Paříže výbavu. O několik dní později sbalila kufry, strčila do nich sošky svatých a knihy, které ji doprovázely do Clavadelu, a rozloučila se s rodinou a rodnou zemí. Tenkrát ještě netušila, že už se tam nikdy nevrátí.

Dva roky trvalo, než přesvědčila rodiče, aby ji pustili z domu a mohla se vypravit na cestu za novým životem.

* * *

Umět tak myslet na vysoké hory a nebát se, že je člověk zranitelný. Umět tak myslet na zítřek a nepochybovat, že se podaří dosáhnout všeho, co jsme si vysnili. „Dnes večer jsem na tebe myslel a pak jsem usnul, aby se mi o tobě mohlo zdát.“ Kolikrát mi tuhle větu řekl. Kolikrát jsem ji od něj potřebovala slyšet. Kolikrát jsem ho usilovně prosila, aby mi ji zopakoval. Dnes, když uběhlo tolik času, se mi tomu nechce ani věřit, ale bylo to tak. Kdyby to tak nebylo, nebyla bych tady. Nebojovala bych proti rodičům, proti nečinnosti, proti všemu.

III

CÍSAŘOVNA

VĚŘÍM V SEBE A BOŘÍM HRANICE

Gala dorazila do Paříže v srpnu 1916 s kufrem plným těžkých ruských románů, svých nejelegantnějších šatů a s trochou peněz, které jí věnoval otčím. Neměla nejmenší ponětí, jak najít bydlení a jak hledat práci, ale byla hluboce přesvědčená, že její energie a touha zažít něco nového zboří všechny překážky dřív, než se s nimi stačí setkat.

To však neměnilo nic na tom, že byla sama.

Na nádraží v Saint-Lazare ji přivítalo zatažené nebe a vlhkost, která byla mnohem větší, než si kdy dokázala představit. Ale ani šedé a studené přivítání ji nedokázalo odradit. Chvilí zůstala jen tak stát uprostřed nástupiště. Sledovala nádražní poslíčky, jak pobíhají sem a tam a nakládají zavazadla do vozíků. Pozorovala ženy nastrojené v kožešinových štolách ze stříbrné lišky a muže v kloboucích a s jelenicovými rukavicemi na ruku. Naslouchala dojatým hlasům milenců, kteří se objímali při setkání. Pozorovala rodiny, jak se shledávají, a obchodníky, jak si podávají ruce. Nakonec zůstala stát u zábradlí, které zamezovalo vstupu na nástupiště, čelem do velké nádražní haly, jíž proudily davy cestujících spěchajících k východu, aby se vnořili do Paříže. Ona se mezitím také odhodlávala projít těmi dveřmi, které byly branou do velkoměsta. Než zamířila ven, ještě chvíli pozorovala tabule s informacemi o odjezdech jednotlivých vlaků a průvodčí kontrolující jízdenky. Pálil ji nos, jak vdechovala saze z kouřících vlaků, přesto se nepohnula z místa a nepřestávala se rozhlížet ze strany na stranu, fascinovaná prvním setkáním s Paříží. Říkala si, že se ten obraz pravděpodobně neliší od ostatních

kosmopolitních metropolí, ačkoliv Paříž byla možná přece jen o něco rušnější, zato velmi dobře vnímala, že je to tu úplně jiné než v Moskvě.

Ve městě neznala nikoho, jenom Paulovu matku. Jak jí Paul napsal, čekala ji madam Jeanne Grindelová, která rozhodně nepřekypovala nadšením, v nádražní hale, aby ji mohla doprovodit domů. Manžel a syn bojovali na frontě a ona měla za úkol budoucí snachu vyzvednout.

Gala se na ni upřeně podívala. Sama si tehdy nebyla jistá, jestli je do Paula zamilovaná, nebo jestli je pro ni jen vstupenkou do Paříže a důvodem, proč odjet z Moskvy. Když si však pohledem změřila Paulovu matku, bylo jí jasné, že od ženy, která pro ni přišla na nádraží a která by jednou mohla být její tchyní, nemůže očekávat prázdnou pomoc. Stačilo spatřit výraz, s nímž ji přivítala. Ale Gale to bylo jedno. Zdvořile ji pozdravila. Ani na okamžik však nezapomněla, jak se k ní ta žena chovala v sanatoriu. Ale k jejímu překvapení ji Francouzka upřímně objala. Madam Grindelová by ani za nic nepřiznala, že i ona se už dávno chytila do sítí, které kolem ní Gala trpělivě spřádala v každém dopise, jenž jí během těch dvou let poslala z Moskvy. Od chvíle, kdy se rozhodla, že se usadí ve francouzském hlavním městě, vážila každé slovo, které napsala.

Vážená paní, vím, jak moc Paula milujete, uvedla na začátku téměř každého dopisu. Víím, že je pro Vás to nejdražší v životě, stejně jako pro mě. Máte samozřejmě pravdu, když na prvním místě myslíte na Paula. Já Vám slibuji, že budu Vaší služebnicí a budu naslouchat Vaším příkazům a radám...

Paulovi rodiče nakonec rezignovali pod dojmem, že Gala k jejich synovi cítí něco, co považovali za lásku. Věděli, že Paul ji miluje, a tak jim nezbylo než Rusku přijmout a nechat ji bydlet u sebe v bytě poblíž baziliky Sacré-Coeur. Koneckonců není nic lepšího než mít Paulovu snoubenku pod dohledem. Doufali, že si tak dokážou zachovat vliv na syna.

Po příjezdu do domu Grindelových se k ní budoucí tchyně sice nechovala přehnaně zdvořile, ale zároveň se jí pobyt nesnažila znepříjemnit.

„Moje milá, Eugènov pokoj bude tvůj, dokud se nevrátí z fronty. Pak se uvidí...“ pronesla tónem, který jen těžko skrýval žárlivost. A zatvářila se tak, že Gala na moment zapochybovala, jestli si svými dopisy skutečně získala tolik náklonnosti, kolik doufala.

Nicméně se spokojeně usmála. Tarotové karty ji varovaly. Milenci a Svět, Císař a Spravedlnost. Bylo jasné, že Paulova matka k ní žádnou velkou náklonnost necítí, a možná nikdy cítit nebude, ale ona z toho vyjde vítězně. Podívala se na ni a znovu se jí na tváři objevil úsměv. Chce to jenom trochu času. První krok už udělala. Jakmile se dostala k nim domů, bude těžké ji odtud dostat.

O samotě se pak posadila na postel a důkladně si prohlížela pokoj. V něčem byl lepší, než čekala, a v něčem horší. Lepší v tom, že měl dvě obrovská okna, která zaplavovala místnost zneklidňujícím pařížským světlem, a horší proto, že kdykoliv bude chtít odejít z domu, bude nutně muset projít společnými prostory, v nichž měla madam Grindelová přehled o každém, kdo vcházel do dveří či z nich vycházel. Nemohla však novému domovu upřít, že je útulný a bude v něm moci přebývat, dokud se nerozhodne, kterým směrem by se měl její život ubírat, a hlavně jak získat peníze na to, aby další kroky mohla podnikat sama.

Privlekla těžký kufr, který s ní putoval z Ruska, a postavila ho před skříň. V pokoji byla postel, psací stůl, knihovna a malé křeslo. Madam Grindelová jí vysvětlila, že mají v domě toaletu a koupelnu, a tedy i tekoucí vodu. Naštěstí se zvěsti, které slyšela ve vlaku, v tomto případě nepotvrdily. Říkalo se, že pařížské ženy vycházejí z bytu čisté a vyfintěné, ale stačí jim k tomu jen šálek vody v kbelíku. Nebude se tedy muset umývat na etapy. V pokoji bylo také velké topení, které se mezi oběma okny táhlo přes celou zeď, od stropu až po podlahu. Nebude jí zima. To bylo víc, než mohla očekávat.

Jakmile si vybalila věci, natáhla se na postel. Pružiny pod její vahou zapraskaly. Byla v Paříži teprve pár hodin a nevěděla, co by měla dělat dál. V tu chvíli, aniž věděla proč, se jí zmocnil pocit samoty, který v ní vyvolal neklid. Ale pak tvrdě usnula.

Sotva se probudila, vzpomněla si, že musí co nejdřív napsat Paulovi a přesvědčit ho, aby požádal o přeložení z fronty a vrátil se domů.

Nemůžu bez tebe žít, napsala mu, dobře vím, že pokud se nevrátíš, dlouho žít nebudu. Záleží mi jen na tobě. I když tu nebudu, ty musíš žít. Zemřít je pro mě snazší než žít bez tebe.

Od té chvíle si Gala stanovila jasný úkol. Rozhodla se odradit Paula od války a od toho, co chápal jako vlasteneckou povinnost. Chtěla dosáhnout toho, aby sám opustil bitevní pole a vrátil se k ní. A právě zde počítala s vydatnou pomocí jisté osoby, budoucí tchyně. „Drahý manželi,“ pomyslela si. Ano, tohle bude začátek každého dopisu, který mu od této chvíle napíše. Jen tak nebude Paul moci zapomenout na slib, který mu dala.

Drahý manželi,

možná si neuvědomuješ, co jsem pro tebe udělala a stále dělám. Zasněbila jsem ti celý svůj život, svou duši, svou krev. Ne každá žena by udělala totéž. Ne každá žena by se uprostřed války vydala na riskantní cestu přes celou Evropu a opustila rodinu, aby mohla být po boku své velké lásky. Jestli se nevrátíš, bude to stejné, jako bys mě odmítl, jako bys odmítl můj vlastní život. Nechat se naverbovat na vojnu jako dobrovolná zdravotní sestra je nebezpečné, ale udělám to, pokud mě miluješ jako já tebe a tak, jak si zasloužím. Nemám odvalu sáhnout si na život, ale tohle bude způsob jak umírat pomalu. Doufám, že se ke mně brzy vrátíš.

Bitevní pole na Sommě, kam byl Paul přidělený, se nacházelo pouhý den cesty vlakem od Paříže. Navzdory blízkosti hlavního města to byla oblast, kde se odehrávaly jedny z nejkrvavějších bojů první světové války. Éluard naštěstí nebyl při žádném náletu zraněn. Aby udělal Gale radost, jen pár dní po jejím příjezdu do Paříže si obstaral povolení opustit frontu. Francouzské vojenské velení mělo naštěstí pro příležitostné návštěvy domova pochopení.

Jejich vztah celou tu dobu odloučení díky dopisům vydržel. Ale přece jen to byly dva roky, co se neviděli, dva roky, co se naposledy políbili. Oba toužili vidět toho dru-

hého, navzájem se dotýkat. Na Éluardovi byl ten uplynulý čas znát víc než na Gale. Válka a odloučení básníka změnily víc, než si myslel.

Bez přestání duní střelba z kanonů. Za poslední tři dny jsme přijali, ošetřili a evakuovali téměř čtyři tisíce zraněných. Je nepředstavitelné, v jakém byli stavu. Hřbitov praská ve švech. Zranění zůstávají naživu jen zázrakem. Tato válka není nic než utrpení a další utrpení. Nyní máme k dispozici novou sanitku pro chirurgické zákroky. Neděláme nic jiného, než řezeme a řezeme. Žijeme uprostřed smrti a neštěstí.

Gala to všechno prožívala z větší vzdálenosti. Už věděla, že Paul nebyl jejím snem, nebyl snem mladé rozmarné dívky. Byl pro ni vstupenkou do světa, v němž mohla být sama sebou. Proto udělala všechno, co bylo v jejích silách, aby se postavila jeho nemoci, vydržela odloučení a bojovala proti odmítnutí rodiny. Nepřipouštěla si myšlenky na odlišnosti mezi nimi, rozdílů v náboženství, jazyce, kultuře. Nic pro ni nebylo natolik velkou překážkou, aby jí to znemožnilo udržovat při životě jejich vztah. Proto i válka byla jen malý zádrhel, který nemohl zmařit její plány do budoucna.

Přesto však triky, kterými se snažila Paula přesvědčit, aby odešel z armády, nefungovaly tak, jak si představovala. Naopak, Paul trval na svém. Dokonce požádal o dobrovolné přeložení k pěchotě, do první palebné linie. Bylo jasné, že chce vyměnit injekční stříkačky a obvazy za pušku a bajonet.

Vezmeme se dřív, než jsme měli v plánu. Vyvaruješ se tak problémů, které bys mohla mít jako ruská občanka.

To jí nabídl jako kompenzaci za to, že se přidal k pěšímu vojsku. Když si to Gala přečetla, spokojeně se usmála. Někdy v tu dobu dorazil podobný dopis s pokyny k přípravě svatby také tchyni.

Naše rodina se brzy rozroste o nového člena. Jsem přesvědčený, že budete stejně spokojení jako já. Pro svatbu využijeme mou první dovolenku. Nechci, aby nastaly jakékoliv problémy, ani si nepřeji,

aby se svatba odkládala. My dva se chceme vzít, chceme být jedno tělo a jedna duše. Poslední zprávy z fronty ve mně nevyvolávají příliš optimismu ohledně konce války. Proto jsem se rozhodl využít dovolenky, přijet do Paříže a oženit se.

Zpráva na Grindelovy zapůsobila jako studená sprcha.

Musíte pro ni udělat všechno, co bude třeba. Mami, zajisti svaatební oznámení a postarej se o šaty pro Galu, se vším jí pomoz. Oba jsme dospělí, léta jsme zasnoubení a víme, co děláme a co si přejeme. Uzavřením manželského svazku nikomu neublížíme, nikoho nezklameme.

Ale tím to neskončilo.

„Svatební cestu oslavíme během našich vzácných a skromných dvou dnů, které můžeme strávit spolu,“ navrhla Gala smířlivě, ale s nevolí. „Budeme ve dne i v noci úplně sami. Nebudeme vycházet z pokoje, nebo jen na hodinu, dvě, na příjemnou procházku. S nikým se nebudeme stýkat. Ani se nebudeme s nikým bavit. Budeme spolu, jen ty a já. A ještě jedna věc. Chci tě požádat, abychom se vzali v kostele.“

„V kostele?“ podivil se Paul.

„Je to začátek našeho společného života,“ odpověděla přesvědčivě. „Pro mě je to významný okamžik, chci, aby nám požehnal Bůh. Bez požehnání církve a Boha bychom neměli nic dělat.“

Téhož dne, kdy se Paul rodičům v dopise zmínil o jejich rozhodnutí, zaslechla Gala prásknutí vchodových dveří a budoucího tchána, jak hlubokým hlasem rozléhajícím se halou křičí:

„Oni se snad zbláznili! Zbláznili se!“ opakoval neustále.

Gala seděla v pokoji a poslouchala, jak si Paulův otec, nepřítel vzteky, sundává silný kabát, hází ho přes stoličku u vchodu a rozzuřený jako medvěd míří halou k místu, kde stojí jeho žena.

„Celé to vaše svaté přijímání a všichni jezuiti mi můžou políbit šos,“ hulákal.

Nakonec se velmi neochotně smířil s tím, že se Paul bude na přání Galy učit otázky z katechismu a půjde ke svatému přijímání, ale v žádném případě nebyl připravený